Tri su temeljna razloga zašto je neka zemlja nerazvijena. Prvi razlog je zakonodavni okvir koji je manjkav, a često ga pišu predstavnici kapital odnosa kroz „tehničku pomoć“ koju domaći političari slave kao svoje veliko postignuće. Jasno je da ti i takvi zakoni ne polaze od realne osnove date zemlje, već od preferencija autora Prijedloga zakona, koji se potom putem parlamenta, obično bez pogovora, usvaja. Drugi je razlog administracija koja nije nastala kao dio promišljene strategije – kako organizirati društvo - već kao izvedena akcija kako bi se „gasio nastao požar“ (diskreciono pravo birokracije da interpretira zakonodavni okvir dobar je primjer navedene trvrdnje) . Jednom uspostavljena administracija ima sposobnost muritranja i multiplikacije. Tako administracija prestaje biti javno dobro i postaje kasta za sebe, odnosno po sebi. Treći je razlog dolazak nadmoćnih multinacionalnih korporacija koje su u svemu nadmočne domaćem gospodarstvu koje će ona, u funciji vremena, uništiti ili progutati u zavisnosti što joj više odgovara. U ovom napisu interesira nas zakonodavni okvir i njezin realizator – sudstvo.

Ne samo da nema razvoja u zemlji koja nema uređen zakonodavni okvir, već nema ni demokracije i samo je pitanje vremena kada će građani napustiti tu i takvu zemlju. Takve zemlje zovemo zemlje bez budućnosti. Oni koji ostaju nemaju alternative i pokoravaju se „demokratski izabranoj vlasti“. U Lijepoj našoj zakonodavni okvir je neodgovarajući. Zakoni su se donosili bez jasno preciziranih ciljeva i/ili prema zahtjevu europske stečevine. U prvom slučaju tako doneseni zakoni imali su kratak životni vijek, a u drugom velike troškove prilagodbe. Kako svaki zakon iziskuje značajne troškove u primjeni, s jedne strane, i, s druge strane, socijalna „prlagođavanja, to, njihova kratkoročnost, rezultira nekonzistentnim presudama ma koliko suci bili sposobni i savijesni u vršenju svoje izuzetno važne funkcije. Jasno da u takvim uvjetima postoje realne mogućnosti da će sudska praksa biti, blago rečeno, šarolika. Kratko rečeno loši zakoni onemogućuju njihovu primjenu i postaju temeljna poluga bezakonja.

Sudski sustav nije moguće uspostaviti ako nemamo dobre zakone. Međutim, dobro organiziran sudski sustav može značajno doprinijeti primjerenom zakonskom okviru i svojoj učinkovitosti. Naime, po mome mišljenju, sudska praksa mora trajno vršiti pritisak na zakonodavna tijela kako bi se zakoni „peglali“ i tako jeftinije, gledano društvenim troškovima, osigurali vladavinu prava. Da bi to mogli učiniti dobro je pogledati što rade veliki sustavi u gospodarstvu. Neke djelatnosti po zakonu imaju interne revizije, a svi rukovoditelji izuzetno cijene sugestije kontrolera koji im kontinuirano prate poslovne postupke, bez obzira da li su propisani ili nisu, i predlažu bolja rješenja. Zato moderne kompanije se ne restrukturiraju već stalno provode promjene, prilagođavaja novim spoznajama, koje su znatno jeftinije, od reformi, i učinkovitije. Dakle, da predsjednik suda ima tim kojim bi propisivao tehnologiju rada i kriterije učinkovitosti, uvažavajući zakonodavni okvir, mogao bi jasno identificirati koji je sudac dobar a koji nije, ili što je isto, koji sudac može biti sudac i zaštitnik zakona a koji ne. Primjera radi, osim redovitih nasumice izabranih sudskih sporova, valjalo bi obvezno analizirati svaki predmet čija je presuda osporena od suda višeg reda. Tako bi odnosni niži sud mogao zaštititi svoga suca, s jedne strane, i, s

druge strane, provesti dodatnu edukaciju ili čak, u težim slučajevima, kazniti suca koji se je ogriješio o kodeks sudske časti. Za odvjetnike kažemo da su dobri oni odvjetnici koji pobijeđuju u parničkom postupku. Za suca ćemo reći da je dobar ako donosi na zakonu propisane presude koju viša instanca ne dovodi u pitanje.

Konačno, početak svih početaka uspostave demokratske i slobodne zemlje je jasno određenje zakonodavnog okvira i, potom, uspostave učinkovitog sudstva. Glas pojedinih sudaca koji traže promjene, koji su svjesni svoje odgovornosti, nisu identificirani kao bolja budućnost, već se obično prema njima ponašamo ignorantski što nas, s druge strane, udaljuje od željenog cilja – neovisnosti. Današnje stanje pravosudnog okvira i dužina sudski procesa čini priču o demokraciji i pravdi, blago rečeno, zabrinjavajućom.